Náučný chodník Hradisko na Molpíri

Kraj:	Trnavský
Okres:	Trnava
Geomorfologická jednotka:	Malé Karpaty
Geologická jednotka:	jadrové pohorie
Chránené územia:	Chránená krajinná oblasť Malé Karpaty
Prístup:	bus Smolenice, Lesy
Východisko:	Smolenice, parkovisko pri kostole pod zámkom
Trasa:	Smolenice, pri kostole – hradisko Molpír
Dĺžka, prevýšenie:	0,8 km, prevýšenie 100 m
Čas prechodu:	1 h
Počet zastávok:	7
Náročnosť:	nenáročná trasa

Zameranie chodníka: historické, archeologické

Typ chodníka: samoobslužný, líniový, obojsmerný, peší, celoročný

Nadväznosť na turistickú značku: nie je

Rok otvorenia: ???, 2017 obnova

Aktuálny stav: Chodník je v dobrom stave.

Textový sprievodca: Revitalizácia hradiska na Molpíri (vyd. [Smolenice]: Občianske združenie Naše Smolenice, 2017, 16 strán)

Kontakt: Občianske združenie Naše Smolenice, tel. 0903 936 287

Poznámky: (1) V najvyššej časti areálu hradiska na styku jeho plošiny a strmých vysokých svahov Hlbočianskej doliny je nevyhnutá obozretnosť! (2) Náučný chodník sa nachádza v mimoriadne turisticky atraktívnom prostredí a je možné ho skombinovať s návštevou Smolenického zámku či miestneho Múzea Molpír, blízkej jaskyne Driny, mnohými značenými turistickými trasami či náučným chodníkom Smolenický kras. (3) V najvyššej časti územia na plošine akropoly hradiska západne od trasy náučného chodníka stojí niekoľko informačných panelov staršieho **náučného chodníka Molpír: hradisko**.

Využiteľnosť pre školy

Náučný chodník je vhodný pre terénne vyučovanie. Pozri poznámku 1 vyššie.

Čo sa oplatí vidieť na trase náučného chodníka a v okolí

Smolenice. Obec na západnom okraji Podunajskej pahorkatiny na úpätí najvyššej časti Malých Karpát západne od Trnavy. Prvá písomná zmienka je z roku 1256. Avšak už v 6. storočí pred Kr. existovalo na blízkom vŕšku Molpír veľké keltské hradisko a neskôr predveľkomoravská osada. V 14. storočí bol na susednom výbežku postavený gotický hrad na ochranu malokarpatských priesmykov a Českej cesty. Po jeho zničení v 19. storočí ho nahradil v 20. storočí vybudovaný romantický zámok (pozri samostatné heslo nižšie). Správa panstva v 19. a 20. storočí sídlila v barokovom kaštieli v obci, v ktorom jeho posledný majiteľ – Jozef Pálffy ml. – žil do konca marca 1945. Pre dezolátny stav bol kaštieľ v roku 2002 asanovaný. Od roku 1855 až do rozpadu monarchie bol pod hradom pálffyovský žrebčín. Obec má dnes dve časti – Smolenice a Smolenickú Novú Ves (pôvodný názov Neštich). K pamiatkam patria okrem komplexu zámku a jeho parku aj pálffyovský park (pri bývalom kaštieli), pranier, kostol Narodenia Panny Márie, súsošie Pieta, hradisko Molpír (samostatné heslo). Ďalšími pozoruhodnými historickými budovami sú: starý pivovar Erdődyovcov, zemianska kúria Kollerovcov, stará škola či stará fara s Múzeom Molpír. Na rodnom dome Štefana Baniča (1870 – 1941), vynálezcu padáka a spoluobjaviteľa jaskyne Driny, v Smolenickej Novej Vsi je pamätná tabuľa.

Molpír. Vyvýšenina na okraji Malých Karpát nad Smolenicami nad Hlbočianskou dolinou s bralnými svahmi, ktorá je významnou archeologickou lokalitou. Na jej vrcholovej plošine a východne orientovanom pomerne strmom svahu s výškovým rozpätím vyše 100 m sa našli zvyšky opevneného keltského hradiska, ktoré sa tu rozkladalo na ploche 12 ha. Vzniklo na križovatke obchodných ciest a plnilo funkciu centrálneho hradiska s rozvinutým hospodárskym a nábožensko-kultovým životom. Významné postavenie malo najmä v halštatskej dobe s ťažiskom osídlenia v 8. – 7. až 1. polovici 6. storočia pred Kr. Zo slovanského obdobia pochádza niekoľko mohýl a viaceré nálezy z predveľkomoravského odbobia. Od roku 1963 je hradisko Molpír národnou kultúrnou pamiatkou. V teréne je vybudovaný náučný chodník a prezentácia častí opevnenia, brány, kultového objektu a cisterny. V budove starej fary v Smoleniciach je sezónne otvorené Múzeum Molpír.

Mníchove diery. Séria (zatiaľ šiestich objavených) neveľkých jaskýň v skalných častiach ľavého svahu Hlbočianskej doliny v Malých Karpatoch východne od Smoleníc v rámci Smolenického krasu (> samostatné heslo v náučnom chodníku Smolenický kras). Línia začína od uzáveru doliny jaskyňou Mníchova diera 3, pokračuje Mníchovou dierou 4, 2, 1, 6 a končí Mníchovou dierou 5. Najznámejšou z nich a jedinou verejnosti voľne prístupnou je 230 m západoseverozápadne od vrcholu Molpíra (352 m n. m.) asi 10 m pod turistickým chodníkom 8 m dlhá fluviokrasová jaskyňa **Mníchova diera 1**. Za širšou vstupnou časťou sa vetví na dve úzke chodbičky, ktorých steny majú pizolitovú výzdobu.

(Ostatné jaskynky prístupné nie sú!)

Národná prírodná rezervácia Hlboča. Chránené územie v strednej časti Malých Karpát na ich východnej strane západne od Smoleníc vyhlásené v roku 1981 na ochranu zachovalých lesných spoločenstiev na rôznych horninách s bohatstvom aj chránených druhov sucho- a teplomilnej flóry a fauny a krasových foriem v Hlbočianskej doline (predtým dolina Hlboča). V tejto riečno-krasovej vrecovitej doline, miestami až vyše 100 m hlbokej, tvoria geologický podklad najmä druhohorné vápence, na ktoré sa vo vrchnej časti doliny viaže bralný reliéf a jediný malokarpatský občasný 9 m vysoký vodopád nazývaný Padlá voda. Povyše vodopádu v skalnej kaplnke Panny Márie Lurdskej zaujmú tvoriace sa zúbkovité sintre, typické aj pre výzdobu neďalekej jaskyne Driny. Rezervácia je súčasťou územia európskeho významu Biele hory a chráneného vtáčieho územia Malé Karpaty (obe kategórie sú súčasťou sústavy Natura 2000).

Prírodná pamiatka Čertov žľab. Chránené územie v strednej časti Malých Karpát západne od Smoleníc vyhlásené na svahoch Čela, Zárub a Havranice v roku 1992 na ochranu ojedinelého geologického útvaru skalného žľabu a krasových foriem na triasových svetlých wettersteinských vápencoch (napr. puklinové škrapy). Žľab má tektonickú (zlomovú) predispozíciu. Na jeho dne sú nahromadené skalné bloky z gravitačného rozpadu strmých bralnatých svahov. Pamiatka je súčasťou územia európskeho významu Biele hory a chráneného vtáčieho územia Malé Karpaty (obe kategórie sú súčasťou sústavy Natura 2000).

Národná prírodná rezervácia Záruby. Chránené územie v ústrednej najvyššej časti Malých Karpát medzi Smolenicami a Plaveckým Petrom vyhlásené v oblasti hrebeňov Veterlín – Čelo a Ostrý Kameň – Záruby včítane bezvodej doliny medzi nimi v roku 1984 na ochranu lesných spoločenstiev ako ukážky ich stupňovitosti a rôznorodosti v území s výškovým rozpätím 350 – 768 m n. m., z čoho vyplýva bohaté zastúpenie rastlinných a živočíšnych druhov s výskytom chránených a zriedkavých druhov. V najvyšších polohách sú zachovalé bukové a jedľovo-bukové kvetnaté lesy, na skeletnatých pôdach s výstupmi skalného podložia (vápence, dolomity) lipovo-javorové sutinové lesy pralesného charakteru. Okrem dominujúceho buka sa tu hojne vyskytuje jaseň štíhly a javor horský, zriedkavejšie aj dub zimný, brest horský, lipa veľkolistá, hrab, javor poľný, javor mliečny, čerešňa mahalebková. V najcennejšej časti rezervácie v oblasti Veterlína je priemerný vek porastov vyše 160 rokov a niektoré stromy dosahujú ohromné rozmery. Aj tu vo vrcholových častiach Malých Karpát, tohto izolovaného tiahleho pohoria, orientovaného naprieč prevládajúcim vetrom a náhle vystupujúceho z rozsiahlych nížin, na plytkých skeletnatých pôdach s výstupmi skalného podložia sa v dôsledku neočakávane drsných poveternostných podmienok vyskytujú bizarne tvarované stromy (javor horský, jaseň štíhly a i.), krovité formy stromov, riedkoles či malé bezlesia. Pozoruhodnosťou sú aj krasové fenomény (územie je súčasťou Plaveckého krasu) s výskytom početných jaskýň v masíve Veterlín – Čelo (Malá skala, Peterská priepasť, Tomášova sonda, Mastné fleky, Hačova jaskyňa a i.). V rámci prieskumu Vajsáblovej priepasti v sedle medzi Čelom a Zárubami trnavskí jaskyniari dosiahli v júli 2021 hĺbku 179,5 m a táto jaskyňa sa tak považuje za najhlbšiu v Malých Karpatoch. Rezervácia je súčasťou územia európskeho významu Biele hory a chráneného vtáčieho územia Malé Karpaty (obe kategórie sú súčasťou sústavy Natura 2000).

Smolenický zámok. V 14. storočí bol na výbežku z masívu Havranice východne od hradiska Molpír na okraji Malých Karpát nad dnešnou obcou Smolenice postavený gotický hrad, najsevernejší v rade pevností strážiacich z podunajskej strany malokarpatské priesmyky ako aj Českú cestu. Panstvo v roku 1388 kráľ Žigmund daroval Ctiborovi zo Ctiboríc, postupne boli majiteľmi hradu i obce pezinskí a svätojurskí grófi, Orzságovci, Erdődyovci a napokon od roku 1777 Pálffyovci. Od polovice 18. storočia hrad pustol a v období napoleonských vojen začiatkom 19. storočia vyhorel. Zostala z neho len časť vonkajšieho opevnenia. Sídlo správy panstva sa presunulo do kaštieľa v obci. V roku 1911 pristúpili Pálffyovci k znovuvybudovaniu rodinného sídla na mieste ruiny hradu podľa vzoru stredofrancúzskych

zámkov a návrhu architekta Jozefa Huberta. Obnova bola však dokončená až po druhej svetovej vojne, keď sa v roku 1945 majiteľom zámku stal štát a ako svoje letné sídlo neskôr prevzala Slovenská národná rada. Po dostavbe a zariadení sa v roku 1953 stal zámok reprezentačným miestom Slovenskej akadémie vied a dosiaľ slúži ako jej konferenčné centrum. Je teda obývaným objektom a nie klasickým pamiatkovým zámkom, v ktorom sa robia hromadné prehliadky. Pre verejnosť je sezónne čiastočne prístupný – v júli a auguste denne a v máji, júni a septembri len v nedeľu. Verejnosti voľne prístupný je okolitý rozľahlý anglický park, ktorým prechádzajú aj turistické značky a cyklotrasa.

Chránená krajinná oblasť Malé Karpaty. Chránené územie vyhlásené v roku 1976 v troch izolovaných areáloch na väčšine územia jadrového pohoria Malé Karpaty medzi Devínom a Novým Mestom nad Váhom na juhozápadnom Slovensku. Horské územie – väčšinou náhle sa dvíhajúce z oboch susediacich nížin – s nadmorskými výškami kulminujúcimi vrchom Záruby (768 m) nad Smolenicami budujú najmä žuly, vápence, kremence, fylity a amfibolity. Nachádza sa tu osem krasových oblastí s približne 300 jaskyňami, z ktorých je jediná sprístupnená so sprievodcom (Driny) a dve neveľké (Deravá skala a Veľká pec) sú verejnosti voľne prístupné. Podstatnú časť pokrývajú listnaté lesy s bukom, dubom či hrabom, na skeletnatých podložiach tiež jaseňom, javorom horským a lipou. Miestami sa vyskytuje nepôvodný gaštan jedlý, borovica čierna, teplo- a suchomilné travinno-bylinné porasty, skalné a sutinové spoločenstvá, vzácne i rašeliniská a slatiny. Najvyššie časti najmä na obalových a príkrovových štruktúrach ako aj krasové areály sú turisticky veľmi atraktívne a frekventované. V rámci oblasti leží takmer dvadsať rôzne veľkých území európskeho významu (najrozsiahlejšie sú: Devínske Karpaty, Homoľské Karpaty, Kuchynská hornatina a Biele hory) a dva veľké areály z nej zaberá chránené vtáčie územie Malé Karpaty (obe kategórie sú súčasťou sústavy Natura 2000).

Názvy informačných panelov

1. Všeobecné informácie o hradisku
2. I. a II. nádvorie – výskum a artefakty
3. Život na hradisku
4. Obydlia, terasy a spôsob života
5. Akropola
6. Múr akropoly
7. Význam hradiska a obchodné cesty

1
VŠEOBECNÉ INFORMÁCIE O HRADISKU

6
HRADISKO NA MOLPIRI
MÚR AKROPOLY

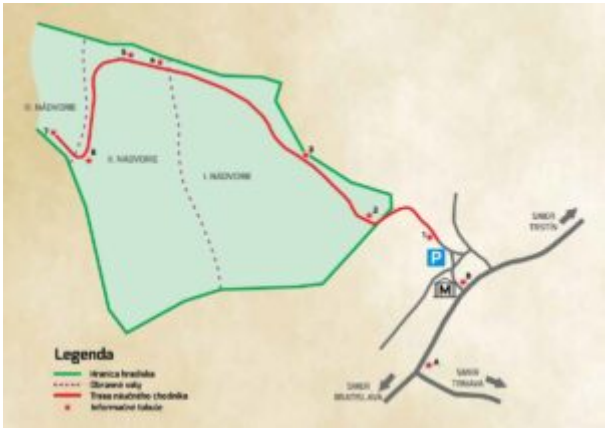

Legenda
Hranice bradavka
Obrazene valy
Trasa naučného chodníka
Informačné tabule

MAPY.CZ